

Mit tehet a történelemoktatás a félelem és a mítoszteremtés ellen?

A Köznevelés többször is hírt adott a Történelemtanárok Egylete által szervezett „Egyezzzünk ki a múlttal!” című konferenciasorozatról, amelynek összefoglaló anyaga kötetben is megjelent. A kötetrel kapcsolatban olvashatjuk az Egylet honlapján az alábbiakat.

A történelemtanárok sokszor eszköztelenül állnak a Trianon-összeesküvés, sumér-magyar azonossággal, és más áltudományos történelmi mítoszokkal előrukkoló gyerekekkel szemben. Menyinyben valláspótlók ezek a bolondériák? Mit tehet a pedagógus, ha a „töriből” legjobb diák szerint Jézus magyar, a Kádár-rendszer pedig aranykor volt? Ezekre a kérdésekre kereste a választ az idén a Történelemtanárok Egylete. A magyar történelmi közgondolkodás földcsuszamlás-szerű átalakulásának küszöbén állunk, s e változás részben diákjaink, a tizenéves fiatalok körében zajlik. A szülők sokszor csak állnak, és nézik a Trianon-összeesküvéssel, sumér-magyar azonossággal, rovásírással előhozakodó fiaikat, lányait, akik (tév)ismereteiket rég nem az iskolából, hanem leginkább az internetről szerzik. A történelmi összeesküvés-elméletekre viszont reagálnia kell a pedagógusoknak. Ebből kiindulva szervezett a TTE idén tavasszal műhelybeszélgetés-sorozatot, amely mellett, hogy feltárta és a tudomány eszközeivel cáfolta ezeket a hamis történelmi mítoszokat, ötleteket, javaslatokat adott a szaktanároknak ezek iskolán belüli kezelésére is. Mint a műhelybeszélgetés-sorozat alapján kiadott *Egyezzzünk ki a múlttal!* című kötet bevezetőjében, az egyre inkább terjedő téveszmékkal szemben a tudós, média- és tanártársadalom dermedten, szinte télen áll. Sőt, a Jézus magyarságáról, a pilisi világsakra közelében állt Ósbudavárról és hasonlókról szóló bolondériák komoly honlapokon, médiumokban is meg-megjelennek, nem is beszélve a még népszerűbb mesékről elődeink egykori félelmetességéről és erejéről (hun-magyar azonosság),

meghálálatlan áldozatiságáról (török kor), ártatlanságukról a szomszédokkal szembeni konfliktusokban, a holokausztban („ha ugyan volt!”), a német kitelepítésben és a kommunizmusban. Ugyanennek az éremnek a másik oldala a nemzeti borulátás, önbizalomhiány is.

Lőrinc László történelemtanár, a kötet szerkesztője, és a bevezető szerzője szerint e mítoszok közös sajátossága, hogy mindnek egyfajta felelősségáthárító jellege van. Mindegyik arra a sémára alapul, hogy van egy, az őskortól kezdve folyamatosan létező, mindig a jó oldalon álló magyar nemzet, amely szembekerül belső és külső ellenségekkel. A történelmi tévhitek felerősödésének másik magyarázata a mai bizonytalan, anómiás társadalmi környezetben kereshető – véli a budapesti Alternatív Közgazdasági Gimnázium tanára.

A kötet egyébként leginkább a XX. századi tévhiteket dolgozza fel.

Lőrinc László szerint egyrészt a történelemtanítás normál menetében lehet indirekt módon formálni a diákok szemléletét, másrészt a sok beszélgetés vezethet eredményre. Ezért azt javasolja, hogy minél többet beszéljünk azokkal a gyerekekkel is, akik látszólag elmerültek a mítoszokban. „Egyszer egy diákom valami borzalmas nemzeti rockot hallgatott arról, milyen jó lesz, ha újra összeáll a Nagy-Magyarország. Mondta a srác, hogy ezt ő mennyire szereti, és mennyire egyetért a szöveggel. Mondtam, jó, de hogy lehet ezt megvalósítani? Meghódítjuk a területeket – válaszol. Körülbelül hány magyar lesz az újra összeállt Nagy-Magyarországon? Kiszámoltuk, hogy nagyjából minden harmadik. Mit csinálunk a többivel? A többieket kite-

lepítjük. Jó, de technikailag hogyan? Vonaton? Rendes vonaton, marhavagonokban? Gyerekeket, nőket terelünk be a vonatra? Egyáltalán miért szállnának be? Mit vihetnének magukkal? Morgott, morgott a srác. Nem vitába szálltam vele, hanem beszélgettünk. Ha egy beszélgetés nem ledorogoló, nem kigúnyoló, akkor annak talán van hatása.”

A teljes írás olvasható a Történelemtanárok Egyletének honlapján: a www.tte.hu internetes címen.

Kooperatív történelemtanítás

A történelemtanításban is alkalmazhatóak a játékos és kooperatív módszerek. Figyelemreméltó például az a tanulmány, amelyet teljes terjedelmében a Történelemtanárok Egyletének honlapján olvasható. Ebben a dolgozatban *Hegyeszhalminé Varga Judit*: „Játszani is enged...” címmel a saját gyakorlatáról számol be. Az alábbiakban néhány részletet idézünk a dolgozathoz, abból a célból, hogy érzékelhető legyen, milyen módon valósítható meg a játékos és kooperatív módszerek együttes alkalmazása történelemórán.

Hosszú idő óta foglalkoztat a játék tanításban-tanulásban hasznosítható szerepe. Biztos vagyok benne, hogy pedagógiailag érdemes kihasználni azt, hogy játszani minden gyerek szeret. A jó játék arra való, hogy a gyerek – azon túl, hogy remekül szórakozik – használja meglévő tudását, miközben képességeit is fejleszti. A gondolkodtató játék alkalmas információelemzésre, vizualizációra, kategori-

zálásra, összehasonlításra, asszociációra, kérdésfeltevésre, következtetésre, ítéletalkotásra stb. – mellesleg szabálykövetésre is nevel. A sokat emlegetett kulcskompetenciák fejlesztése úgy történik, hogy a gyerek számára ünnep az óra, hiszen „csak” játszunk.

Kooperatív módszereket négy éve alkalmazok az óráimon. Bár sok előkészítést igényel, a gyerekek kedvelik ezt a munkaformát. Igaz, hogy kevesebb anyag végezhető egy-egy ilyen órán, a gyerekek motiváltsága és aktivitása azonban lényegesen nagyobb. A módszer hasznáról Spencer Kagan könyvében részletesen olvashatunk, jelen írásnak nem célja ennek ismertetése. Inkább néhány tapasztalatom osztom meg ezzel kapcsolatban.

Mivel a terem át- és visszarendezése időt igényel, témánként két-három alkalommal tartunk 45 perces kooperatív órát. Részösszefoglaláskor, összefoglaláskor, illetve akkor, ha egy-egy olvasmány szövegével egyedül is képesek boldogulni. (Gyakran előfordul azonban, hogy a hagyományos óra egy bizonyos részében kerül sor kooperációt igénylő feladatra.)

A 45 perces időkeret általában szűknek bizonyul. Szinte röpi az idő, a gyerekek általában meglepődnek, hogy már vége is az óráknak.

A csoportokat az előző dolgozat eredménye alapján hozzuk létre. Az az ideális, ha vegyes csoportok jönnek létre; ezt nem bízhatjuk a véletlenre, hiszen sorsolással, számolással csak jókból vagy csak gyengékből álló csoportok is alakulhatnak.

Mivel játékkal kombinált kooperatív órát mutatok be, a feladatokat kissé részletezem.

- **Varázskör.** Egymásnak dobják a labdát, közben mondani kell annak a nevét, aki a labdát kapja. Aki megkapta a labdát, olyan szót mond, amely az ókori kelettel kapcsolatos. Passzolni lehet. Figyelnük kell, hogy kétszer ugyanaz a szó ne hangozzék el, illetve, hogy mindenkihez eljusson a labda. Nem cél a kiesés.

- **Képes találat.** Tíz szó megjegyzése képek segítségével. A szavakat mondjuk ki a képek felmutatásakor. A tanulók először egyénileg próbálják leírni a tíz szót, majd a csoport egyeztet. (A felmutatott képek A4-es méretűek legyenek.) A tíz szó: piramis, kerék, Eufrátesz, fáraó, írnök, Buddha, kínai Nagy Fal, múmia, téglá, törvényoszlop.

- **Diákkvartett.** A képekhez kapcsolódó kérdésekre a kisorsolt csoport kisorsolt tagja válaszol.

A csoportoknak neve vagy száma van, a gyerekek pedig betűjelet húznak: A, B, C, D – ha ötven vannak, a D és E együtt van. A hagyományos tanári kérdéseken tulajdon-

képpen nem is kell sokat változtatni, csak tegyük elé azt a kitélt: „*Győződjétek meg róla, hogy a csoportban mindenki tudja azt...*”, és jöhet a kérdés. Aztán várunk, amíg a csoport megbeszéli a választ, és sorsolunk.

(A diákkvartett mesteri módszernek számít; a frontális számonkérés ellenpontjaként minden csoportot és diákot a kérdés megválaszolására, az ismeretek megosztására készítet.)

- **Leteszem a garast.** Minden csapat három garással kezd. (Az általunk gyártott garas lehet egy papírszelet, amire ráírjuk,

hogy garas.) Ha a csapat úgy érzi, hogy kitalálta a feladványt, a csapat képviselője feláll és bejelenti: Leteszem a garast! Ha a csapat jól tippelt, kap még egy garast, ha rosszul, elveszíti a sajátját is. Fontos, hogy a csoport megállapodjon a választásban. Bekiabálni nem ér, esetleg a másik csoport húz belőle hasznot, ugyanis csak az beszélhet, aki letette a garast. Ez a játék a kerete a *Két-oszlopos következtetésnek* és a *Ki vagyok én?* című játéknak.

A teljes szöveg olvasható az alábbi webcímen: <http://www.tte.hu/media/pdf/25-hegyeshalmine-jatszani.pdf>

Új szerverterem Győrben

Az oktatási rendszer gyors, hatékony, biztonságosabb működését szolgálja a Győrben kiépülő szerverterem. Az európai uniós kétfélmilliárd forint összegű támogatás körülbelül ötven oktatási rendszert, adatbázist érint.

Ez a fejlesztés szolgálja a közoktatási intézmények, tanulók és pedagógusok adatait kezelő *Közoktatási Információs Rendszert*, valamint a felsőoktatásban hasonló feladatokat ellátó, az oktatók és hallgatók adatait nyilvántartó *Felsőoktatási Információs Rendszert*, vagy a diákigazolvány igényléséhez és kiadásához szükséges rendszert, és a *Sulina Digitalis Tudásbázis (SDT)* alá tartozó informatikai rendszereket. Az új szerverpark előnyeit élvezni majd több, szintén uniós támogatással létrehozott oktatási szektort segítő fejlesztés is. A TÁMOP 3.1.1. közoktatási fejlesztései között a taneszközöket, intézményi jó gyakorlatokat, továbbképzéseket és tanácsadói szolgáltatásokat bemutató Szolgáltatói kosár, valamint a Fejlesztési Nyomonkövető Felület (FNF), mely a TÁMOP programban nyertes intézményeknek nyújt segítséget arra, hogy adminisztrálják fejlesztéseiket. A TÁMOP 4.1.3. pályázat keretében létrejövő *Diplomás Pályakövető Rendszer (DPR)* és *Adattár Alapú Vezetői Információs Rendszer (AVIR)* adatai ugyancsak Győrben találhatóak majd.

Az ország különböző részein tárolt rendszereket 2011 elejétől fokozatosan költöztetik Győrbe. A hardvert szeptemberben, a szoftvereket októberben szereztek be. A tervek szerint ezt követi az ingatlan megvásárlása, átépítése és a gépterem berendezése. Az államilag nyilvántartott oktatási adatokat tároló adatközpont nem csupán költséghatékony, de modern, a jövőbeli fejlesztésekre is felkészített rendszer lesz – tartalmazza az *Educatio Társadalmi Szolgáltató Nonprofit Kft.* közleménye. —st—

Középpontban a kémia

Ismeretes, hogy az Egyesült Nemzetek Szervezete 2011-et a kémia nemzetközi évévé nyilvánította *Életünk és jövőnk a kémia* jelmonddal. Az év során olyan a földkerekségre kiterjedő kísérletsorozat terveznek, melynek központi témája a víz. A diákok megvizsgálják a környezetükben előforduló, különböző eredetű vizek tulajdonságait, a végső cél pedig, hogy felismerjék, milyen fontos szerepe van a kémia az emberiség egyik legfontosabb kincse, a tiszta ivóvíz előállításában, az emberi civilizáció fenntartásában. A nemzetközi programba a következő linken lehet bekapcsolódni: <http://www.chemistry2011.org/participate/activities/show?id=92>

A Magyar Kémikusok Egyesülete a vízzel összefüggő, látványos kémiai kísérletekkel, január 26-án indítja a kémia nemzetközi évét az általános és középiskolákban. Ezen a napon a *Vízzel tüzet – Tüzzel vizet* elnevezésű akcióban önként résztvevő iskolák, azonos időpontban (délután 11 és délután 3 óra között) végzik el a kísérletet, kísérleteket. Az akció során minden olyan kísérlet elvégezhető, amelyben a víz, mint oldószer, reakciópartner, illetve reakció terméke, vagy a víz, mint katalizátor szerepel. Az akcióban résztvevő iskolák, osztályok neve, a kísérlet elnevezése, a róla készült kép, amennyiben elküldik, felkerülhet a Magyar Kémikusok Egyesületének honlapjára: mke.org.hu

N. G.